

Ekološki jezik

Z igro do nemščine in ekološke osveščenosti

Larisa Senekovič

Vrtec pri OŠ Voličina

V zadnjem času se vse več vrtcev odloča za zgodnje učenje tujega jezika. Vzrokov je najbrž več, a najpomembnejša sta dva: znanje tujih jezikov je v času globalizacije zagotovo potrebno, otroci med četrtnim in šestim letom pa so za učenje tujega jezika posebej dojemljivi.

Uvod

Vrtci imajo več možnosti, kako otroke učiti tujega jezika: poleg dvojezičnih vrtcev obstajajo tudi zasebni vrtci, kjer vzgojiteljice uporabljajo več jezikov. V večinskih vrtcih pa sta najpogostejši možnosti: tečajna oblika (ki jo običajno vodi jezikovna šola) ali integracijska oblika (kot interesna dejavnost, ki jo vodi vzgojiteljica). V našem vrtcu izvajamo slednjo, zato bom v nadaljevanju predstavila naš projekt po posameznih fazah, od načrtovanja do izvedbe in evalvacije. Kot zanimivost dodajam anekdoto, ki je interdisciplinarno povezala nemščino z ekološko tematiko.

Teoretična izhodišča

Ko smo se ob začetku novega šolskega leta odločili, da bomo v drugem starostnem obdobju nadaljevali z zgodnjim učenjem nemščine, ki poteka v našem vrtcu že tretje leto kot interesna dejavnost, smo se želeli še bolj strokovno pripraviti na timski projekt. Zato smo najprej pregledali teoretična izhodišča in priporočila za načrtovanje in izvajanje te dejavnosti, ki je prerasla v celoletni projekt, ki se sproti izboljšuje in nadgrajuje z novimi izkušnjami in praktičnimi spoznanji, ki jih vzgojiteljice pridobivamo v igralnicah. V vrtcu imamo vzgojiteljico, ki je otroštvo preživela v Nemčiji, zato je njen materni jezik nemščina oziroma je naravni govorec

tega jezika. V projektu sodelujeva tudi matični vzgojiteljici skupin drugega starostnega obdobja. Po pregledu literature in internetnega gradiva ter na podlagi dvoletnih izkušenj učenja nemščine v teh dveh skupinah smo se strinjale, da je za oblikovanje kvalitetnega programa potrebno poznati in upoštevati značilnosti otrok. Otrok je v svoji najzgodnejši dobi izredno dojemljiv, prilagodljiv in hkrati ranljiv, zato je potrebno podajanje snovi prilagoditi osebnosti otroka ter njegovi razvojni stopnji. Predšolski otroci so zmožni intuitivnega učenja, iz znanih besed poskušajo razumeti pomen, tudi če vseh besed ne razumejo. Ta lastnost naj bi jim pomagala tudi razmišljati v tujem jeziku, zato na tak način hitreje usvajajo nov jezik. Otroška spontanost jim omogoča ponavljanje in posnemanje glasov za učiteljem brez zadržkov in sramu. Pri usvajanju tujega jezika otroke ustrezno motiviramo preko igre in z uporabo slikovnega gradiva, audio- in videopripomočkov, z gibanjem, mimiko, petjem, pripovedovanjem in branjem pravljic. Po raziskavah dr. Mateje de Leonni Stanovnik je z učenjem tujega jezika smiselno začeti pri otrocih, ko razvijejo ustrezen nivo delovanja možganov, ki omogoča naslednje dispozicije:

- ▶ prožnost govornih organov
- ▶ zmožnost posnemanja glasov,
- ▶ sledenje ritmu tujega jezika,
- ▶ odzivanje na govorne spodbude,
- ▶ sproščenost pri izražanju,
- ▶ radovednost in vedoželjnost,
- ▶ otrokovo ustvarjalnost in domišljijo,
- ▶ pripravljenost za doživljanje novosti

Pri normalnem jezikovnem razvoju je otrok pri štirih do šestih letih zmožen sestavljati stavke iz štirih do šestih besed. Tekoče govori, lahko izraža časovne odnose, glas v konverzaciji dobro modulira. Na podlagi teh spoznanj je zasnovana metodika učenja in poučevanja tujega jezika na predšolski stopnji, ki poudarja celostni pristop pri učenju in poučevanju jezika, saj se otrok uči z vsemi čuti.

Integracija

Učenje vpliva na njegov spoznavni, jezikovni, osebostni in družbeni razvoj. Tako

se jezika uči v integraciji z vsemi področji dejavnosti (narava, družba, matematika, gibanje, umetnost). V mnogih vrtcih, zlasti v večjih mestih, so organizirani tečaji tujega jezika (običajno obsegajo okoli 40 ur), kjer jezikovne šole izvajajo določen program. Te možnosti so v našem manjšem kraju precej omejene, zato pa smo se informirali o vsebinah in pristopih, ki jih uporabljajo v jezikovnih tečajih, saj so tam profesionalni učitelji z mnogimi izkušnjami in strokovnim znanjem jezika, ki se dopolnjuje s pedagoškimi znanji. Večina strokovnih delavcev se strinja o prednostih integracijske izvedbe učenja nemščine.

Integracijska izvedba programa je najbolj naravna oblika vključevanja tujega jezika v vrtec. Otroci so v dopoldanskem času bolj spočiti in pripravljeni na dinamiko ure, ki se odvija v njihovem domačem okolju, vzgojiteljica pa lahko določene delčke vključuje tudi v poznejše dogodke v skupini, kar otroku pomaga pri utrjevanju. Namen integracije je tematsko vključevanje tujega jezika v redno delo skupine, kar pomeni, da morata jezikovna pedagoginja in vzgojiteljica tesno sodelovati pri načrtovanju in izvedbi programa.

Besednjak

Zanimalo nas je, kolikšen besednjak naj bi otroci usvojili v prvem letu učenja tujega jezika. Zasledili smo priporočila, da naj bi na osnovi 40-urnega programa, ki je ponavadi predviden za predšolske otroke, spoznali približno 200 do 250 besed. Poleg osnovnih besed se otroci naučijo tudi nekaj fraz in pesmic. Strokovnjaki svetujejo, da je bolje, da se otrok začne učiti takrat, ko ve, da bo učenje teklo neprekinjeno vsaj do konca formalnega izobraževanja. Prav tako je boljše večkratno krajše učenje tujega jezika na teden kot enkrat na teden več časa skupaj. Ob koncu teoretičnega uvoda bi povzela ugotovitve dr. Vilke, ki navaja pozitivne argumente za vključitev predšolskih otrok v zgodnje učenje tujega jezika:

- ▶ Do petega leta si normalno razvit otrok izoblikuje materinščino po intuitivni poti.
- ▶ Spoznavne in jezikovne izkušnje v materinščini so dobra osnova za graditev jezikovnega sistema drugega jezika.

- Vzgajanje medkulturne strpnosti in spoznavanje drugačnosti.

Načrtovanje projekta

Načrtovanje projekta je zajemalo več faz. V prvi fazi smo, kot sem že omenila, proučili teoretična izhodišča in na podlagi le teh opredelili dejavnike za uspešno učenje tujega jezika v vrtcu. Prav tako smo pridobili ali obnovili pomembne informacije in znanja za oblikovanje ciljev, metod, pripomočkov ter načrtovanje posameznih dejavnosti. Sledila je izvedba načrtovanih aktivnosti, ki je zajemala tudi sprotne evalvacije in analize dela.

Dejavniki uspešnega učenja tujega jezika v vrtcu so prijetno vzdušje (časovna in prostorska organizacija dejavnosti) in kakovostno načrtovanje, predvsem pa dobro poznavanje Kurikuluma za vrtnice, LDN oddelka, metodike zgodnjega učenja tujega jezika, razvoja otroka in njegove jezikovne zmožnosti.

Pripomočki so v korelaciji z uporabljenimi metodami: največkrat uporabljamo delovne liste, didaktične in družabne igre, knjige, pribor za likovno ustvarjanje in avdio-vizualne pripomočke (za poslušanje in pripovedovanje pravljic, recitacije pesmi in izštevank, petje, glasbene dramatizacije, ples in lutkovne igre).

Izvedba

Dejavnosti smo načrtovali po tematskih sklopih. Z izvajanjem interesne dejavnosti smo pričeli oktobra, ko je faza uvajanja in prilagajanja otrok na novo skupino in nove vzgojiteljice zaključena. Nove vsebine smo predvideli do meseca aprila, nato naj bi vsebine ponavljali in utrjevali skozi igro in nove situacije. Tako bi pred zaključkom šolskega leta lahko pripravili kratko prireditev za starše, na kateri bi se otroci predstavili s svojim znanjem nemškega jezika. Program smo zastavili fleksibilno, da bi se strokovni delavci lahko sproti prilagajali željam, interesom in sposobnostim otrok, aktualnim dogodkom v skupini itd.

Izbrali smo naslednje teme: pozdrav in učenje barv, štetje do 25, deli telesa, vreme, živali, kako mi je ime, ekologija, ponašanje in utrjevanje (in teme po želji

otrok). Učenje tujega jezika je integrirano v življenje in delo oddelka. Osvojena znanja obnavljamo pri vsakdanji rutinski dejavnosti v krogu, da ohranimo in utrdimo znanje. Otroci drug drugega v krogu pozdravijo v obeh jezikih – *dobro jutro* in *Guten Morgen*. Nato se preštejemo v slovenščini in nemščini. Skupaj izgovarjamo števila. Ker nas je v skupini štirindvajset, smo sklenili, da se naučijo šteti do petindvajset. Nato eden izmed otrok zapiše datum na koledar in zraven nariše simbol za aktualno vreme. Ob tem pove, kakšno je vreme znova v obeh jezikih. Barve obnavljamo priložnostno ob barvni lestvici, najpogosteje, ko izberemo likovno dejavnost. Prav tako poimenujemo živali v nemščini, kadar smo na sprehodu in vidimo kakšno žival. Intenzivneje smo živali obravnavali v tematskem sklopu, poimenovanem Dobrovoljček na kmetiji (Dobrovoljček je naša lutka, ki nas spremlja skozi nove tematske sklope čez vse leto). Tako sta se oba tematska sklopa (»nemški« in »slovenski«) dopolnjevala. Otroci so se poleg novih besed naučili tudi pesmice, jezik so doživljali tudi preko nosilcev zvoka, saj jim je vzgojiteljica omogočala poslušanje otroških pesmic v nemščini. Otroci so lahko tudi plesali oz. so skupaj sestavili koreografijo.

Interesna dejavnost se izvaja v skupini enkrat na štirinajst dni in traja okoli pol ure. To bi bilo premalo, če ne bi v skupini redno obnavljali znanja, zato kot matična vzgojiteljica te skupine sodelujem pri interesni dejavnosti, včasih zgolj kot opazovalec, po potrebi pa se vključujem tudi v dejavnosti, zlasti da pomagam otrokom ali jih spodbujam k dejavnostim oziroma omogočam delo v manjših skupinah, tako da ostalim otrokom ponudim alternativne dejavnosti. V naslednjih dneh pa z otroki pogosto ali celo dnevno obnavljam nove besede, tako da jih otroci v štirinajstih dneh dobro obvladajo in se lahko z izvajalko interesne dejavnosti učijo novih vsebin.

Seveda se otroci naučijo nekaj fraz, stavkov in še nekaj besed, ki jih izvajalka interesne dejavnosti pogosteje uporablja. Ocenjujemo, da se bodo otroci do zaključka interesne dejavnosti naučili okoli 200 besed.

Kako se je ekologija srečala z nemščino?

Mesec april je v našem vrtcu še posebej ekološko obarvan, tudi zaradi okoljskih čistilnih akcij, ki se jim pridružuje tudi naša skupina vrtca. Nekega sončnega dopoldneva smo se tako odpravili na sprehod in srečali vozilo, ki zbira odpadke. Otroci vozilo seveda prepoznajo in takoj zakličejo: »Vzgojiteljica, zaubermaher,« saj je v našem kraju podjetje Saubermacher zadolženo za odvoz odpadkov. Otroke vprašam, ali vedo, kaj ta beseda pomeni in od kod izvira. In tako smo naslednjič pri urici nemščine obravnavali to besedo, naučili pa smo se tudi besed, ki označujejo zabojnike za odpadke, saj je občasno kakšen starejši zabojnik še označen z nemškim izrazom. Na terenu, ko smo čistili okolico vrtca, so otroci z veseljem poimenovali znane predmete tudi v nemščini in jih uvrstili v ustrezen zabojnik. Nastali so tudi zanimivi likovni izdelki, plakati in izdelki iz odpadne embalaže.

Zaključek

Čeprav smo z izidi letošnje izvedbe interesne dejavnosti Z igro do nemščine zadovoljni, si želimo v naslednjem šolskem letu uvesti t.i. »nemški« kotiček, kjer bi otrokom ponudili kartonke, mini slovarčke, otroške leksikone, otroške pesmi oz. zvočno ali video gradivo v nemškem jeziku, ki bi si ga lahko otroci izposojali in doma utrjevali jezik s pomočjo staršev ali avdio-vizualnih pripomočkov.

Zgodnje učenje nemščine s pomočjo projekta Z igro do nemščine je le delček mozaika raznovrstnih in pestrih vsakodnevnih dejavnosti, ki potekajo v našem vrtcu. Kljub temu da želimo otrokom ponuditi čim več možnosti za razvoj vseh kurikularnih področjih, pa se zavedamo, da je v tem obdobju še zmeraj najpomembnejša otroška igra. Zato se trudimo pripravljati igrive dejavnosti, ki otroke pritegnejo, motivirajo in nasmejijo. Naš najpomembnejši cilj ostaja, da je otroku v vrtcu prijetno. Otroški smeh presega jezikovne okvirje, vsi ga razumemo, vse nas razvedri in pove več kot besede.